

Europees Parlement & Brussel

Bouwen, cashen, slopen

Met deze titel werd in De Standaard van 17 juni j.l. melding gemaakt dat er plannen zijn om het Paul-Henri Spaakgebouw in Brussel, waar het Europees Parlement zetelt, te slopen. Renoveren zou meer kosten, volgens Klaus Welle, de secretaris-generaal van het Europees Parlement. Een constructie die na 25 jaar niet meer voldoet is op zich reeds merkwaardig. Zal de "Caprice des Dieux", zoals de Brusselaars dit opzichtig glazen gebouw benoemden uit de Europese wijk verdwijnen? Onmiddellijk moet men de vraag stellen wat achter deze keuze zit.

Iedereen weet dat de eerste gebouwen voor het Europees Parlement opgericht werden als ICC, als internationaal congrescentrum. Het was de strategie die o.a. door Jean-Luc Dehaene werd bedacht om het Parlement in Brussel te houden. Bouw eerst vlug een congrescentrum om vervolgens te lobbyen om dit complex door te schuiven naar de Europese Gemeenschap. Het archief van Dehaene zal ongetwijfeld enige duidelijkheid geven hoe hij deze strategie uitbouwde samen met Hubert Detremmerie, de toenmalige directeur van de BAC bank. Vermoedelijk waren er nog andere actoren in het spel. Zeker voldoende stof voor een doctoraat!

Wie is nu de architect van al dat glas, aluminium en graniet rond het Luxemburgplein? Stel de vraag aan een burger, zelfs aan architecten of politici, het antwoord hierop zal niets opleveren. Terwijl bij belangrijke publieke gebouwen de naam van de ontwerper wel is gekend, blijven de bedenkers van dit megacomplex compleet anoniem. Volgens de publicatie "Brussel Architectuur van 1950 tot nu" (uitgave AAM, 2012) zijn de ontwerpers: Cerau architects partners, Atelier de Genval, Marc vanden Bossche & Jean van Pottelsberghe. De stichter van het Atelier de Genval is architect André Jacquain (1921-2014), een bureau dat binnen de Brusselse ontwikkelaars een groot succes had.

Op de website van het architectenbureau Bontinck staat te lezen dat zij betrokken waren bij de bouw van het ICC (later het Europees Parlement) in associatie met CRV, Marc Vandenbossche, CDG.

<http://www.bontinck.biz/nl/projects/office/1986-europees-parlement>

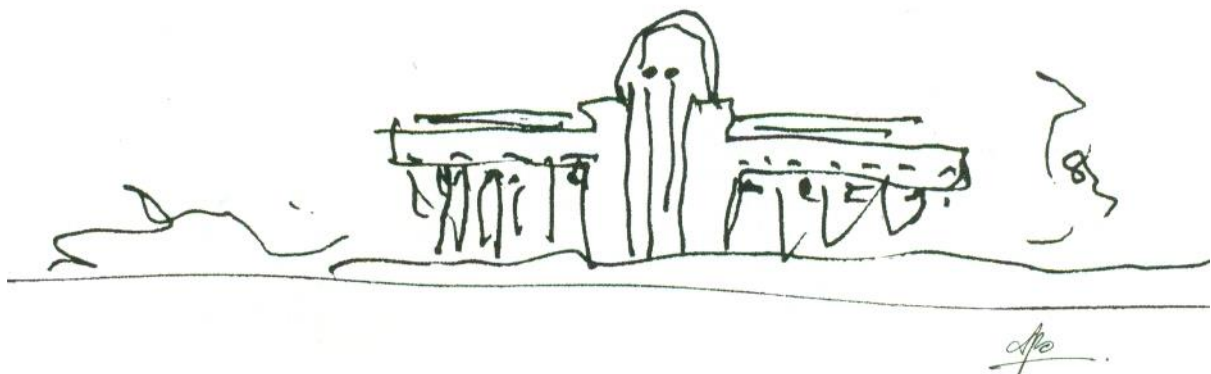
In de architectuurgids van België / Nederland & Luxemburg uitgegeven door Birkhäuser en Electa in 1998 staat te lezen als auteurs van het gebouw: M. Bouquillon, J. van Pottelsberghe de La Potterie, G. Maes. Zijn deze heren wel het begin van dit verhaal? Wie bedacht dit elipsvormig gebouw?

Het tijdschrift NEUF / NIEUW publiceerde in de tweede helft van de jaren '80 een interview met de toen jonge architect Michel Boucquillon. In 1988 won hij de architectuurwedstrijd : " pour l'hémicycle du Parlement Européen de Bruxelles et plus tard la conception du mobilier de ce bâtiment ». Dit staat te lezen op zijn website <http://www.michelboucquillon.com/home.php?lang=fr>.

Wie de andere architecten waren die deelnamen kon ik niet achterhalen. In het interview staat dat Boucquillon esthetisch coördinator is geworden van het Leopoldsplein en dat hij auteur van het amfitheater (DI + D2).

Bij zijn interview een schets van de architect. Op de vraag wat deze tekening symboliseert antwoordt Boucquillon het volgende: "De bouw van de Europese instellingen vereist een architecturale bezinning op vier niveaus: Europa, België, Brussel en tenslotte de wijk. Daar waar de eerste drie politiek getint zijn, hangt het laatste af van de initiatiefnemer (uit de privé- of politieke sfeer). In het geval van het ICC werd het startschot door de politiek gegeven, terwijl het initiatief een privéaangelegenheid blijft. Het zijn met andere woorden de promotoren en de investeerders die getracht hebben om de allerbeste werkruimtes te creëren overeenkomstig het programma en de 'honger' (naar meer m²) van het Europees Parlement. De architecturale benadering vertoont een sterk en elementair beeld. Nu de eenmaking van Groot Europa een feit wordt, kon de ellips (hoewel niet de meest rationele vorm) verdedigd worden omdat zij uitdrukking geeft aan de samenkomst-idee van de Unie kan symboliseren met de verhevenheid en sereniteit die dit veronderstelt. De vormelijke eenvoud geeft een media-gevoelige en zodoende exporteerbare uitstraling aan het parlement. Op korte of middellange termijn zal er gesproken worden over de Europese "Ellips" zoals men het heeft over het Amerikaanse "Pentagon". Tot daar deze woorden van architect Michel Boucquillon. Met een dergelijk verhaal is men begonnen aan een Europees gebouw: Washington DC een PENTAGON, in Brussel een ELLIPS!

Bekijk even deze schets van Boucquillon, de bijna hallucinante verschijning van dit gebouw. Het is net een spook met uitgestrekte armen dat nederdaalt aan het Luxemburgplein. Het Europees project is vanaf het begin mismeesterd, geklungel op hoog niveau met als resultaat een constructie van bedenkelijk niveau. Een meer dan zwarte pagina in de geschiedenis van de Brusselse architectuur.

In het artikel van De Standaard laat men zowel Kristian Borret, bOb van Reeth, Joachim Declerck, Xaveer De Geyter als Christoph Grafe aan het woord. Men is akkoord dat het onverantwoord is om dergelijke gebouwen te produceren en dat het geen toonbeelden zijn van duurzaamheid. In het artikel wordt zedig gezwegen welke architecten hun diensten hebben verleend aan de ontwikkelaars van dergelijke minderwaardige gebouwen. Het is een vorm van medeplichtigheid waarover ook enige transparantie meer dan wenselijk is. Niemand durft namen te noemen terwijl deze bureaus een hold-up hebben gepleegd en nu alles zijn vergeten. Zijn het niet de Montois, de Jacqmain, de Jaspers en andere commerciële ondernemingen die dergelijke productie hebben voortgebracht.

"Caprice des Dieux" in aanbouw. Foto Filip Claus

Vlaanderen heeft ook zijn verantwoordelijkheid en speelde het spel optimaal mee met de ontwikkelaars. In Knack 1995 (5 april 1995) schreef ik dat de Vlaamse Overheid in de Brusselse Noordwijk een nieuwe

huisvesting kreeg, door de regering omschreven als een "Vlaamse zendmast". Via een leasing bij de promotor NV Batipromo werd het gebouw "North Star" een gebouw voor de Vlaamse administratie, een project ontworpen door Michel Jaspers & Partners. Aan de eentonige verschijning kon de Vlaamse Overheid niets veranderen, enkel werd de naam van het gebouw iets meer Vlaams: het Graaf de Ferraris gebouw. Welke de kwaliteiten zijn van het Ferraris gebouw, vraagt dat maar eens aan bOb Van Reeth die daar zijn intrek moest nemen als eerste Vlaamse Bouwmeester.

De band tussen de burgers en het Europees project is steeds een terugkerend thema. De kloof dichtend tussen de Europese instellingen en de inwoners van Europa moet volgens velen een prioriteit zijn. Kan men zich even inbeelden wat de reactie is van de burger bij het vernemen dat een Europees gebouw moet worden gesloopt na 25 jaar? Geldverspilling in het kwadraat, onverantwoord beleid van een instelling die wij beter afschaffen! Wat vergeten wordt is dat het Paul-Henri Spaakgebouw een Belgisch initiatief was, de Federale overheid en niet Europa. De omvang van geldverspilling is nog groter dan zitpenningen bij één of andere organisatie of vzw die recent in de pers werden uitgebracht.

Luxemburgplein september 1992 Foto Sint Lucasarchief / CIVA

Wat zit er achter deze strategie om het gebouw te slopen? Ongetwijfeld moet een gebouw aanpassingen ondergaan maar om zelfs de structuur te gaan slopen moeten de gebreken zeer ernstig zijn. Zitten er niet meer politieke belangen achter dit voorstel? De meeste Europarlementsleden zijn het beu om telkens te verhuizen naar Straatburg. Er is zeker een meerderheid van het Europees Parlement die permanent in Brussel wil blijven. Binnen het Europees project van de Franse president Macron is

het ondenkbaar dat hij Straatsburg zal prijsgeven. Misschien is wat de Duitser Klaus Welle lanceerde wel beslist binnen een Europese ministerraad of tussen Angela Merkel en Emmanuel Macron?. Politiek schaakspel op hoog niveau? Zolang de bouwwerken in Brussel duren wordt het Straatsburg, of niet? Er zijn nog meer vragen, wie zal de nieuwbouw betalen, de Belgische Overheid of Europa?

Marc Dubois / Journalist VVJ